

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Hyvinvointialueiden ja valtion muuttuva suhde - miksi ja miten valtio ohjaa?

Andreas Blanco-Sequeiros, johtaja, STM
Sirku Pikkujäämsä, lääkintöneuvos, STM
Lääkäripäivät, mediainfo
24.1.2024 klo 10.30–11

Perus- ja ihmisoikeudet

Perustuslaki 6 § Yhdenvertaisuus

Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella

Perustuslaki 19 § Oikeus sosiaaliturvaan

3 mom. Julkisen vallan *(viime kädessä valtioneuvoston)* on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä.

Hyvinvointialueiden rahoitus vuodelle 2024 on
24,1 miljardia euroa.

(n. 27 % valtion budjetista)

Lisäksi sosiaalimenoja mm. eläkkeet, perhe-etuudet,
työttömyys- ja asumistuet, sairausvakuutus, avustukset
16,2 miljardia euroa.

(n. 46 % valtion budjetista)

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Miten ohjataan vuonna 2024?

Lääkäripäivät 24.1.2024

Andreas Blanco Sequeiros, johtaja
STM

Hyvinvointialueiden kansallinen ohjaus 1.1.2023 alkaen

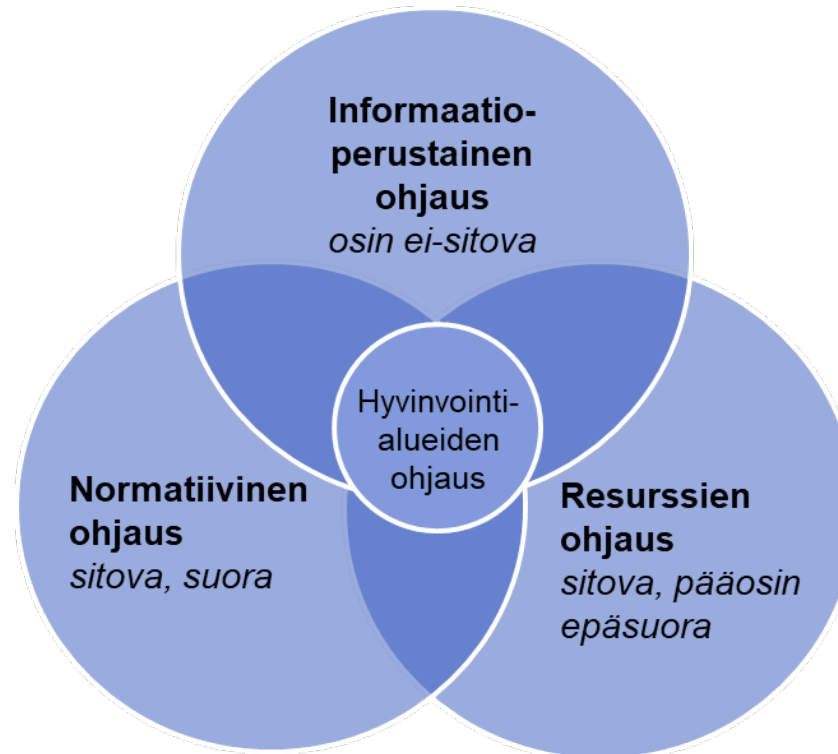
Jatkuva vuorovaikutusohjaus

Valtakunnalliset strategiset tavoitteet
Jatkuva vuoropuhelu, ml.

Neuvottelukunnat ja niiden jaostot,
Vuosineuvottelut ja verkostot
Suositukset (ml. alueinfo/ohjeet/kirjeet)
Koulutukset ja oppaat

Pääosin puitetyyppinen ohjaus

Rakennelait (sote- ja pela-järjestäminen)
Substanssi- ja asiakaslait
Strategiset asiakirjat: TKKI-
strategia, hyvinvointistrategia,
palvelustrategia, hyte-suunnitelma
Sopimukset mm. YTA, HUS

Tietoon perustuva ohjaus

Yhteinen tilannekuva (ml. lakisääteinen hyvinvointialueiden tietopohja)
Lakisääteiset selvitykset ja arviot, mm.:
VM, STM, SM rahoituksen riittävyyden arviointi
STM ja SM vuosittainen selvitys
THL/AVI/Valvira arviot ja selvitykset
Hyvinvointialueen vuosittainen selvitys
Valvontaan liittyvä ohjaus

Pääosin korvamerkitsemätön ohjaus

Julkisen talouden suunnitelma
Yleiskatteellinen, laskennallinen rahoitus
Investoinnit ja lainanotto
Erytistilanteet: Lisärahoitus, lainanotto-
valtuuden muutos, arviointimenettely

Pääosin korvamerkitty ohjaus

Hallitusohjelman mukaiset hankkeet

Nykytila

Julkisen talouden suunnitelma ohjaa ministeriöitä niiden valmistellessa hyvinvointialuetta koskevaa lainsäädäntöä ja ohjausta (hyvinvointialuelaki, 12 §, 2 mom)

Valtakunnalliset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle (sote-järjestämislaki, 22 §)

Valtakunnalliset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle (pelastustoimen järjestämislaki, 8 §)

Hyvinvointialuetalouden ja -hallinnon neuvottelukunta (hyvinvointialuelaki, 13 §)

Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta (sote-järjestämislaki, 23 §)

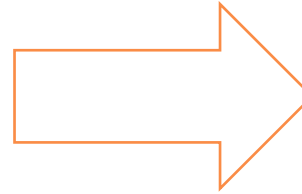
Pelastustoimen neuvottelukunta (Pelastustoimen järjestämislaki, 9 §)

Sosiaali- ja terveysministeriön neuvottelut hyvinvointialueen kanssa (sote-järjestämislaki, 24 §)

Sisäministeriön neuvottelut hyvinvointialueen kanssa (pelastustoimen järjestämislaki, 10 §)

Toteutettu samanaikaisesti

Hyvinvointialueiden ohjausta uudistetaan 2024

”Hyvinvointialueiden ohjauksen yhteensovittaminen säädetään valtiovarainministeriön tehtäväksi ja vahvistetaan ministeriön voimavaroja.

Valtiovarainministeriön johdolla STM, SM ja VM sekä muut viranomaiset seuraavat ja arvioivat hyvinvointialueiden toiminnan vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuloksellisuutta.

Eri ministeriöiden päällekkäiset hyvinvointialueiden toimintaan ja talouden ohjaukseen liittyvät lakisäätöiset välineet (muun muassa neuvottelukunnat, neuvottelut ja valtakunnalliset tavoitteet) yhdistetään.

Lakisäätöisiä neuvottelumenettelyitä selkiytetään ja neuvotteluille määritellään vielä nykyistä selkeämmät tavoitteet.

Tarvittavat lainsäädäntömuutokset tehdään muun muassa hyvinvointialuelakiin ja järjestämislakeihin.”

Pääministeri Orpon hallitusohjelma, kesäkuu 2023

Tilanne säädösmuutosten jälkeen

Julkisen talouden suunnitelma ja valtioneuvoston asettamat julkisen talouden finanssipoliittiset tavoitteet ohjaavat ministeriöitä niiden valmistellessa hyvinvointialuetta koskevaa lainsäädäntöä ja ohjausta. (hyvinvointialuelaki, 12 §, 2 mom)

Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet (hyvinvointialuelaki, 12a §)

Hyvinvointialueneuvottelukunta (hyvinvointialuelaki, 13 §)

Neuvottelu hyvinvointialueen kanssa (hyvinvointialuelaki, 13a §)

Ministeriöiden vastuut ohjauksessa:

- VM:n vastuut (hyvinvointialuelaki, 11 §)
- STM:n vastuut (sote-järjestämislaki, 21 §)
- SM:n vastuut (pelastustoimen järjestämislaki, 7 §)

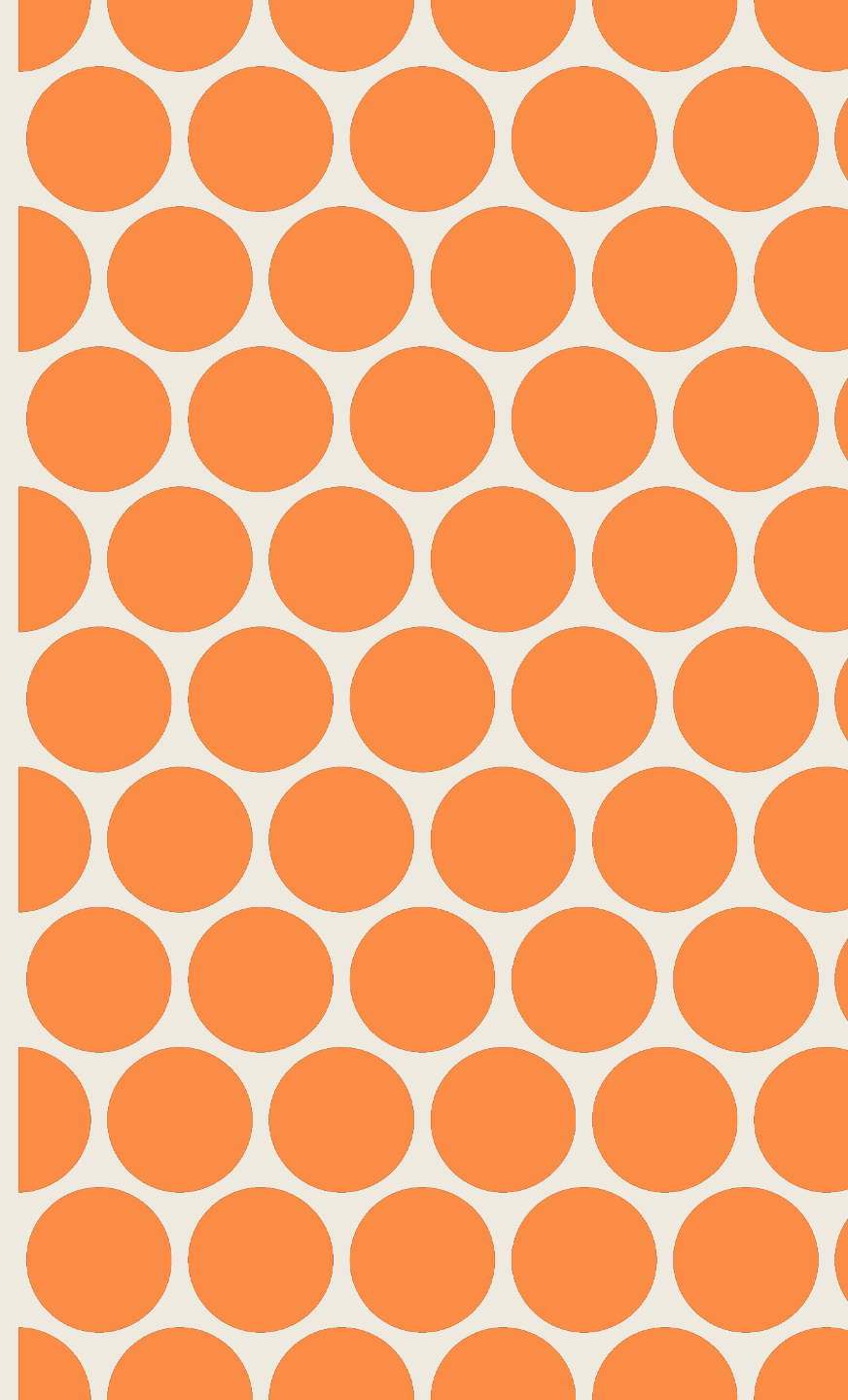

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Kansallinen palvelureformi: Kohti vaikuttavia sote-palveluita

**Kansallinen
palvelureformi**

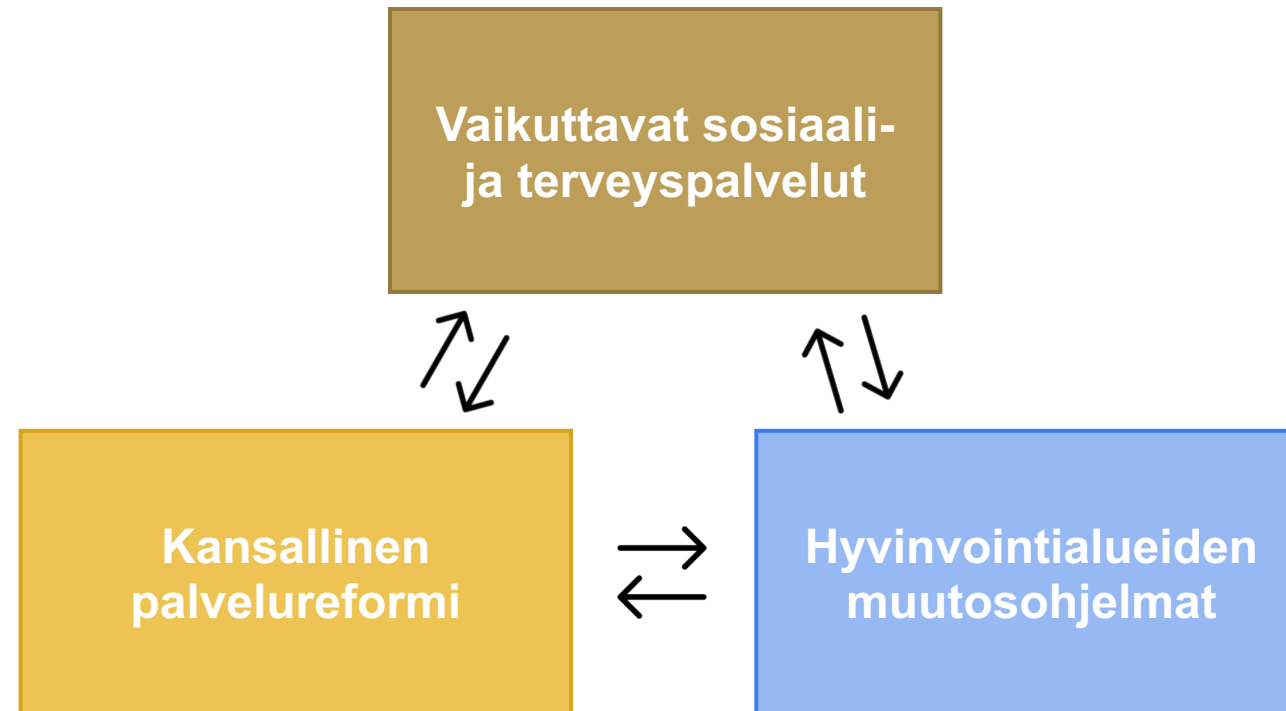

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus jatkuu – Miksi?

- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskeva lainsäädäntö ja siihen liittyvä ohjaus uudistetaan vastaamaan nykyisiä sote-rakenteita.
- Palveluiden on vastattava myös sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisia tavoitteita, jotka ovat olennainen osa ohjausta ja joissa määritellään tavoitteet esimerkiksi
  - sosiaali- ja terveystaloukselle ja niiden vaikuttavuudelle
  - tuottavuuden ja kustannusvaikuttavuuden lisäämiselle
  - hyvinvointialueiden väliselle yhteistyölle sekä
  - alueellisen ja valtakunnallisen valmiuden ja varautumisen toteuttamiselle.
- Palvelureformi jatkaa sote-uudistusta, jossa palveluiden järjestämisvastuu siirrettiin hyvinvointialueille.

Kansallinen palvelureformi ja alueiden muutosohjelmat muodostavat kokonaisuuden

Kansallinen palvelureformi on yhteistyötä

Kansallisen tason toimet

- Säädösten uudistaminen
  - mm. terveydenhuoltolaki, sosiaalihuoltolaki sekä järjestämislaki
- Hyvän työn ohjelma ja sote-ammattihenkilölakien muutokset
- Digitalisaatio-ohjelma
- Vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen sekä kansallinen tietojohtaminen
- Palveluiden kehittäminen Suomen kestävän kasvun ohjelman (RRP) sote-hankkeiden avulla
- Hyvinvointialueiden ohjauksen uudistaminen

Hyvinvointialueiden toimet

- Palvelurakenteen kehittäminen
  - mm. ennaltaehkäisy, yhteisölliset ja kotiin tuotavat palvelut, palveluohjaus ja palveluketjut, digitaalisten ja etäpalvelujen ensisijaisuus, parhaiden ratkaisujen levittäminen
- Toimintojen tehostaminen ja toimintatapojen uudistaminen
  - mm. investoinnit, hankinnat, tilojen ja palveluverkon järjeistäminen, sairauspoissaolojen vähentäminen
- Alueiden välisen yhteistyön ja koordinaation lisääminen
  - mm. tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, ennakoiva henkilöstösuunnittelu, lääke-, laite- ja tarvikehankintojen keskittäminen

Visiona vaikuttavat sosiaali- ja terveystalvelut

Vaikuttavat sosiaali- ja terveystalvelut

Kansallisen palvelureformin tavoitteet

Ennaltaehkäisyn
vahvistuminen

Integraation,
saatavuuden ja
jatkuvuuden
vahvistuminen

Palvelujärjestelmän
selkeytyminen

Vaikuttavuuden ja
kustannus-
vaikuttavuuden
lisääntyminen

Varautumisen ja
häiriötilanteiden
hoidon
vahvistuminen

Lainsäädäntöhankkeet

Reformia toimeenpaneavat ohjelmat ja hankkeet

Hyvinvointialueiden ohjausjärjestelmän uudistaminen

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Poimintoja kansallisesta palvelureformista

Tarvitaan useita keinoja varmistamaan sosiaali- ja terveydenhuollon vaikuttavuus ja kustannusvaikuttavuus

- **Mitä tehdään:** Palveluvalikoima ja priorisointi
  - Vaikuttavien menetelmien kansallinen valinta, säätäminen priorisoinnin periaatteista
- **Miten tehdään:**
  - Vaikuttavien menetelmien käyttö ja vaikuttamattomista luopuminen. Mm. ennaltaehkäisyn ja perustason vahvistaminen, integraatio, digi ja vaikuttavat toimintamallit.
- **Missä tehdään:** Hyvinvointialueiden työnjako ja keskittäminen
- **Mihin investoidaan:** Investointien ja kilpavarustelun ohjaus
- **Miten tuotetaan / kuka tuottaa**
  - Tuottajien tavoitteellinen ohjaus
  - Monituottajuus
- **HVA-rahoitus** (palvelutarpeen määrä, uudet tehtävät, kustannustaso)
- ...

Pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelma:

2.3 Palveluiden vaikuttavuuden lisääminen

- **Vaikuttavien menetelmien ja parhaiden käytäntöjen käyttö palvelujärjestelmässä**
- Vaikuttavien menetelmien käyttö, menetelmien arviointiosaamisen kokoaminen
  - suositusten kehittäminen sekä niiden vakiinnuttaminen palvelujärjestelmään
- Tietopohja (laatu-, vaikuttavuus-, kustannusvaikuttavuus), tiedon analysointi ja hyödyntäminen
- Tieteellinen tutkimus (vaikuttavuuden tutkimus, palvelujärjestelmätutkimus)
- Hyvät käytännöt, vertaiskehittäminen
- Vahvistetaan valtion ohjausta vaikuttavuusperustaisesti.
- Säädetään palveluvalikoimaan kuulumisen ja kohdentamisen periaatteista
- Selvitetään mahdollisuus säätää kansallisesta toimijasta, jolla on toimivalta linjata sitovasti menetelmien ja palveluiden kuulumisesta palveluvalikoimaan tai rajaamisesta sen ulkopuolelle.

Sairaaloiden ja päivystysten yhteistyö ja työnjako - säädosvalmistelu keväällä 2024

- Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2024 aikana
  - Terveydenhuoltolaki (45§, 50§) ja mahdollisesti sote-järjestämislaki
- Virkavalmistelu on aloitettu ministeriöissä – tietopohja, vaihtoehdot, vaikutusten arviointi
- Helmikuussa 2024 toteutetaan sidosryhmille ja muille tahoille valmistelu- ja kuulemistryöpajat.
- Hallituksen linjaukset kevään 2024 aikana.
- Hallituksen esityksen lausuntovaihe lausuntopalvelu.fi –palvelussa.
- Erikoissairaanhoidon keskittämisasiasetus ja päivystysasetus uudistetaan myös (syksy 2024?)